

YURTTAŞLIK EĞİTİMİNDE SANAT DALLARI

BRANCHES OF ARTS IN CIVIC EDUCATION

Mehmet TOPAL*

Öz

Birbirine bağımlı bir dünyada kültürel olarak çeşitlilik gösteren, demokratik bir toplumun yurttaşları olan bireylerin bilgili, aktif, toplum yararına bilinçli ve mantıklı kararlar alabilen yurttaşlık olarak gelişmelerine yardımcı olunmalıdır. Toplumsal sorumluluk taşıyan okullar ve bu okulların merkezinde bulunan öğretmenler öğrencilerde çoğulcu bir toplum için gerekli olan demokratik değerlere ve süreçlere bağlı, hoşgörüyü içselleştirmiş, katılımcı demokrasi için gerekli olan yurttaşlık bilgi ve becerine sahip bireyleri yetiştirmek için farklı yöntemleri kullanmalıdırlar. Öğretmenler öğrencilerin çeşitli yollarla topluma katılmalarını sağlamak için hem okul içinde hem de okul dışında öğrenebilecekleri aktif öğrenme ortamları oluşturmaları, onların toplum ve dünya hakkında bilgi edinmeleri için motivasyonlarını artırabilir. Öğrencilerin düşünceli ve katılımcı yurttaşlar olarak gelişmesine yardımcı olabilir. Öğretmenler müzik, drama ve grafiti sanatı gibi sanat dallarına dayalı aktif öğrenme yöntemleriyle öğrencilerin yurttaşlık bilgi ve becerilerini genişletebilirler. Bu çalışmanın amacı sanat dallarıyla gerçekleştirilen yurttaşlık eğitiminin öğrencilere yurttaşlık bilgi ve beceri kazandırmadaki etkisini incelemektir. Yurttaşlık eğitiminde sanat dallarının kullanılması sonucunda öğrencilerde eleştirel düşünme, yeniden düşünme, problem çözme, iş birliği ve iletişim becerilerinin geliştiği belirlenmiştir. Öğretmenler, yurttaşlık eğitimine yönelik bilgi ve becerilerini artırmak için grafiti sanatı, müzik ve drama gibi sanat dallarında bilgi ve becerilerini artırmak için mesleki gelişimlere katılabilirler.

Anahtar Kelimeler: Yurttaşlık eğitimi, Drama, Müzik, Grafiti, Beceri.

Abstract

Individuals who are citizens of a culturally diverse, democratic society in an interdependent world should be helped to develop as informed, active citizens who can make conscious and logical decisions for the benefit of society. Socially responsible schools and the teachers at the center of these schools should use different methods to raise students who are committed to democratic values and processes necessary for a pluralistic society, who have internalized tolerance, and who have the civic knowledge and skills necessary for participatory democracy. In order to enable students to participate in society in various ways, teachers can create active learning environments where they can learn both inside and outside school, and can increase their motivation to learn about society and the world. It can help students develop into thoughtful and engaged citizens. Teachers can expand students' civic knowledge and skills through active learning methods based on arts such as music, drama and graffiti art. The aim of this study is to examine the effect of civic education through arts on providing students with civic knowledge and skills. It has been determined that students' critical thinking, rethinking, problem solving, cooperation and communication skills have improved as a result of the use of arts in civic education. Teachers can participate in professional

Article Info

Derleme Makalesi

Geliş Tarihi: 23/11/2024

Kabul Tarihi: 27/01/2025

Atıf

Topal, M. (2025). Yurttaşlık Eğitiminde Sanat Dalları. *Anasay*, 31, 262-274.

Review Paper

Received: 23/11/2024

Accepted: 27/01/2025

Cite this article as:

Topal, M. (2025). Branches of Arts in Civic Education. *Anasay*, 31, 262-274.

* Dr., Milli Eğitim Müdürlüğü, Çankırı/Türkiye mehmettopal2013379@gmail.com, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2066-509X>.

development to increase their knowledge and skills in arts such as graffiti art, music and drama to increase their knowledge and skills in civic education.

Keywords: Civic education, Drama, Music, Graffiti, Skills.

EXTENDED ABSTRACT

Instead of just memorizing the functioning and function of the state they live in, individuals should make an effort to understand, question, actively participate in society, fulfill their responsibilities, produce solutions to social problems, and improve society. Therefore, adapting the understanding of citizenship education to the conditions of the period and providing it to students will move societies forward. Citizenship education programs based on high quality standards can be created to prepare students for society and provide them with the knowledge, skills, and competencies necessary for lifelong questioning and informed action. The duration of education, evaluation methods, and professional development of teachers affect both students' academic success and the process of acquiring citizenship skills. Since citizenship education is a lifelong investment starting from early childhood, teachers can use art-based active learning methods in their lessons to develop students' citizenship knowledge and skills. Since citizenship education, like all education, progresses in a constantly changing and developing process, providing students with student-centered art methods can have positive effects (Paska, 2020).

Art-based approaches that encourage active learning focus on developing students' skills rather than conveying information. It requires students to do activities such as reading, discussing, and writing that require higher-level thinking. It also tends to emphasize students discovering their own attitudes and values. A simple to complex path can be followed to encourage students to learn actively. A range of activities can be suggested, starting with students being able to clarify and organize their ideas by engaging them in class discussions, and ending with more complex case studies (Bonwell & Eison, 1991). Approaches that encourage active learning can help students make connections between new information and their existing mental models and expand their understanding. Teachers can design learning activities that allow students to confront misconceptions and help students reconstruct their mental models based on more accurate understanding (Brame, 2016). As an art-based active learning method; Activities such as drama (Piper & Neufeld-Kaiser, 2018), music (Brownell, 2017) and graffiti art (Allen, 2023) contribute to students' higher-order thinking and can positively contribute to their civic knowledge, skills and attitudes, leading to active citizenship and social participation (Bransford, Brown & Cocking, 1999). The aim of this study is to examine the effects of civic education through art branches on providing students with civic knowledge and skills. The literature review was conducted between 2023-2024. Articles on art forms used in citizenship education were examined in the literature review. International studies, primarily NCSS publications Social Education, Social Studies and Young Learner journals were used in the literature review.

It has been concluded that students can gain the knowledge and skills required for citizenship education if they experience art branches such as drama, music, and graffiti. Vladimirov (2015) suggests that civic feelings are inherent in the concept of citizenship. In his study, he stated that participatory drama work develops civic feelings such as empathy and justice. Szauder (2000) concluded in his study that drama increases student participation and motivation to study. According to a study they conducted on critical thinking and social justice, Kana & Aitken (2007) concluded that the commitment created by the interaction in drama enables students to understand issues such as empathy, social and cultural exclusion more deeply.

It has been determined that students' social participation, problem solving, cooperation, rethinking, empathy, and communication skills can be developed through civic education through art branches. When civic education through art branches is carried out, it can help develop students who can deal with socially important issues in a thoughtful, flexible, and creative way. When teachers use art to expand the idea of citizenship education, they can realize the benefits

that can be provided for both students and society. A study by Stern & Seifert (2009) indicated that art can be used strategically to teach individuals about civic participation, to connect and build society, and to promote social cohesion and cultural vitality. Barber (2013) suggested that there is a positive relationship between art and civic participation. Matarasso (1997) emphasized the areas where art has a social impact in his study on the social impact of participation in the arts. He stated that these areas are personal development, community empowerment, local image, identity, imagination, vision and social cohesion. SCOTENS (2008) stated that graffiti art is a form of artistic expression that expresses the political and social views of individuals in society. At the same time, the study stated that graffiti art and murals can become a powerful tool to begin to address the individual and community issues that are necessary for citizenship education due to their ubiquity in Northern Ireland. Auh, Im, Kim & Hwang (2021) determined that music provides students with opportunities such as social skills, cooperation and getting to know another culture beyond their own. The results are similar to the research results.

In order for students to acquire citizenship skills, drama, music and graffiti art can be included in the curriculum comprehensively. Teachers can participate in professional development activities in areas such as drama, music and graffiti art to expand students' citizenship skills. The study can be a source for research on the use of drama, music and graffiti art in citizenship education.

Giriş

Bireyler yaşamış oldukları devletin yalnızca işleyişini ve işlevini ezbere söylemek yerine, anlama, sorgulama, aktif olarak topluma katılma, sorumluluklarını yerine getirme, toplumsal sorunlara çözüm üretme, toplumu iyileştirme gibi çaba içerisine girmelidirler. Bundan dolayı yurttaşlık eğitimine yönelik anlayışı dönemin şartlarına uygun hale getirerek öğrencilere kazandırılması, toplumları daha ileriye taşıyacaktır. Öğrencileri topluma hazırlama, onlara yaşam boyu sorgulama ve bilgilendirilmiş eylem için gerekli bilgi, beceri ve yeterlilikleri sağlamada, yüksek kalite standartlarına dayalı yurttaşlık öğretim programları oluşturulabilir. Öğretimin süresi, değerlendirme yöntemleri, öğretmenlerin mesleki gelişimi hem öğrencilerin akademik başarılarını hem de yurttaşlık becerilerini kazanma sürecini etkilemektedir. Yurttaşlık eğitimi erken çocukluktan başlayarak ömür boyu sürecek bir yatırım olduğu için öğretmenler öğrencilerin yurttaşlık bilgi ve becerilerini geliştirmek için derslerinde sanat temelli aktif öğrenme yöntemlerini kullanabilirler. Yurttaşlık eğitimi tüm eğitimler gibi sürekli değişen ve gelişen bir süreçte ilerlediği için öğrenci merkezli olan sanat yöntemleriyle öğrencilere kazandırılması olumlu etkiler yaratabilir (Paska, 2020).

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin ve akademisyenlerin derslerde sanat dallarını kullanarak öğrencilere yurttaşlık bilgi ve becerileri kazandırabileceklerine yönelik fikirler sunmak ve konuya yönelik değerlendirmelerde bulunmaktır. Literatür taraması 2023-2024 yılları arasında yapılmıştır. Literatür taramasında yurttaşlık eğitiminde kullanılan drama, grafiti ve müzik çalışmaları üzerine makaleler incelenmiştir. Literatür taramasında öncelikle NCSS yayınları olan Social Education, Social Studies ve Young Learner dergileri olmak üzere uluslararası çalışmalar kullanılmıştır.

Aktif öğrenmeyi teşvik eden sanat temelli yaklaşımlar, bilgi iletmekten çok öğrencilerin becerilerini geliştirmeye odaklanır. Öğrencilerin üst düzey düşünmeyi gerektiren okuma, tartışma, yazma gibi aktiviteler yapmalarını gerektirir. Ayrıca, öğrencilerin kendi tutum ve değerlerini keşfetmelerine önem verme eğilimindedir. Öğrencileri aktif öğrenmeye teşvik etmek için basitten karmaşığa doğru bir yol izlenebilir. Öğrencilere sınıf içi tartışmalara dahil ederek fikirlerini netleştirmelerine ve düzenlemelerine olanak sağlamadan başlanarak, daha karmaşık olan vaka çalışmalarına kadar bir dizi faaliyet önerilebilir (Bonwell & Eison, 1991).

Aktif öğrenmeyi teşvik eden yaklaşımlar öğrencilerin yeni bilgiler ile mevcut zihinsel modelleri arasında bağlantı kurmalarını ve anlayışlarını genişletebilir. Öğretmenler, öğrencilerin kavram yanılgılarıyla yüzleşmelerine izin veren öğrenme etkinlikleri tasarlayabilirler.

Öğrencilerin zihinsel modellerini daha doğru anlamaya dayalı olarak yeniden yapılandırmalarına yardımcı olabilirler (Brame, 2016). Sanat temelli aktif öğrenme yöntemi olarak; drama (Piper & Neufeld-Kaiser, 2018) müzik ve (Brownell, 2017) ve grafiti sanatı (Allen, 2023) gibi aktivitelerin yapılması öğrencilerin üst düzey düşüncelerine katkıda bulunduğu gibi yurttaşlık bilgi, beceri ve tutumlarına da olumlu katkı yaparak aktif yurttaşlığa ve toplumsal katılıma yönlendirebilir (Bransford, Brown & Cocking, 1999). Çalışmada yurttaşlık eğitiminde drama yöntemi, grafiti sanatı ve müziğin kullanılması sonucunda öğrencilerin kazanabilecekleri olumlu edinimler alt başlıklar şeklinde ifade edilmiştir.

1. Drama Yöntemi ile Yurttaşlık Eğitimi

Araştırmacılar eleştirel düşünmeye dayalı sosyal bilgilerin nasıl gelişebileceğine dair içgörüler sağlamaya devam etmektedir (Brophy, Alleman & Knighton, 2008). Bu bağlamda drama, özellikle tutum oluşturma gibi duygusal öğrenme için güçlü bir pedagojik araç olabilir. Drama sadece bireyleri geleneklere ve mevcut kültüre göre sosyalleştirme yolu değildir. Drama bireylerin, işbirliği içerisinde toplum sorunlarını keşfettiği alternatif bir yöntemdir (Heikkinen & Lindfors, 2012).

Drama öğrencilerin doğal merakını ve soru sorma ihtiyacını harekete geçirmektedir (Nelson, 2011). Dramanın yaratıcı bir şekilde yapılandırılması ve gerçekleştirilmesiyle çok fazla öğrenme elde edilebilir. Geçtiğimiz on yılda, tasarlanan dramanın eğitimsel potansiyeli giderek daha fazla ilgi çekmeye başlamıştır. Drama, başkalarının bakış açılarını kapsayacak şekilde bireysel bakış açılarını genişletme, olası seçimler hakkında ikilemin içinde düşünme, ikilem ve mevcut seçeneklerin çeşitliliği hakkında nesnel bir şekilde konuşma ve dinamik olarak mümkün olduğunca hareket etmektir (Heikkinen, 2016).

Dramanın eğitimdeki potansiyeli birçok kez açıklanmıştır. Avustralya ve İzlanda'nın da aralarında bulunduğu bazı ülkelerde drama, kendi başına bir estetik konu olarak öğretim programına dahil edilmiştir (Österlind, 2015). Drama, öğrenci motivasyonu ve öğrenmesi üzerinde olumlu etkisi kanıtlanmış bir sanat formudur (Lindström, 2012). Öğrencilerin entelektüel, sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel yönlerini aynı anda harekete geçiren ve genişleten çok boyutlu, ahlaki, yaratıcı, iletişimsel ve estetik yetenekler gibi çok becerili bir bütünsel öğrenme yaklaşımıdır (Verriour, 1994). Bu bağlamda dramanın sosyal bilgiler dersine entegrasyonu hem sosyal bilimlere hem de dil sanatlarına fayda sağlayan bir araçtır (Howlett, 2007).

Sosyal bilgilerde drama kullanmanın yararları, küresel eğitim için önemli etkilere sahiptir. Bu faydalar arasında bir bağlantı hissi algılamak, bir durumu birden fazla bakış açısıyla ele almak, eleştirel düşünmek ve konuları, fikirleri, değerleri ve bakış açılarını güvenli bir konumdan incelemektir (Morris, 2003). Ayrıca drama yaşanan deneyimlerin anlamını düşünmeye yardımcı olur. Öğrencilerin sorunlara farklı çözümler üretmesi, bakış açılarını değiştirmesi ve bir olguya farklı açılardan bakma becerilerini geliştirebilir. Drama eğitimi öğrencilerin öğrenmesinde uzun vadeli vizyona sahip sorumlu ve eleştirel yurttaşlar olarak eylemlerini güçlendirebilecek becerileri geliştirebilir.

Eğitimde empati ve işbirliğinin öneminin anlaşılması ve üzerinde çalışılması, yurttaşlık eğitiminde çok önemli bir bakış açısı olarak birçok araştırmada belirtilen bir konudur. Her işbirlikçi grubunun yaratıcı sürece yaklaşmanın farklı yolları olabileceğinden, drama için kesin yöntemleri belirlemek çok zordur. Çok yaygın bir yöntem olarak temaya odaklanarak başlamak ve onu anlamlı bir biçim oluşturmak için kullanmak, ardından daha derin tematik fikirler çıkarmak ve onlarla geriye dönük olarak çalışmak olabilir. Ortak çalışanların hangi yöntemi kullanacağı büyük ölçüde performans grubunun tarzına bağlıdır. Bu bağlamda yapılan bir çalışmada hem Fince hem de Hollandaca metinleri başlangıç noktası olarak kullanılmıştır. Projesinin dilsel amaçları, yabancı dillerin Avrupa Birliği'nde ve genel olarak dünyada kaçınılmaz bir olgu olduğu anlayışını teşvik etmektir. Ayrıca öğrencilere yabancı dil becerilerini, özellikle de İngilizce'yi kullanarak dili daha akıcı konuşabilme şansı vermektir. Üstelik iki dilin daha önce

bilmedikleri temellerini de öğreneceklerdir. Kültürel amaç olarak ise öğrencileri birbirlerinin kültürü ve kültürel mirasıyla tanıştırmaktır. Onlara farklı kültürleri daha iyi anlamalarını, onlara karşı daha az önyargılı ve daha açık bir tutum kazandırmalarını sağlamaktır. Öğrencilerin farklı milletleri öğrenmesi, birlikte çalışması genel olarak kültürel konulara olan ilgilerini artıracaktır. Çok uluslu bir grupta çalışırken sosyal ve iletişimsel beceriler gelişecektir. Hollandalı ve Finli öğrenciler, ev sahibi ülke tarafından seçilen ve iki bölüme ayrılan bir oyunu hazırlamak ve sunmak için şubat ayında iki hafta boyunca karma milletlerden oluşan gruplar halinde birlikte çalışmışlardır. Ülkelerin birinden bir sanat yönetmeninin yönettiği her takım, aynı metinlerden yola çıkılarak bir oyun sahneleyecektir. Sonuç, aynı oyunun (veya seçilen metnin) çok farklı iki yorumu olacaktır. Kültürel farklılıklar çok açıktır. Örnek olarak, Finlandiya'da Tove Janson'un klasik Moomi metinlerini kullanma izni varken, Moomi karakterlerini kullanmama konusunda katı bir kural vardır. Bu yüzden görünmez bir çocuk hakkında Janson'un romanına dayanan ama insan figürleriyle oynanan bir oyun yapılmıştır. Ayrıca Finlandiyalı yazar Rosa Liksom'un kısa öykülerine dayanan bir oyun da tasarlanmıştır. Burada yaratıcı öğretmen ekibi (yönetmen, dramaturg, ışık tasarımcısı, koreograf, görsel tasarımcı ve müzisyen) tasarlanmış drama yaklaşımını oluşturmaya odaklanmışlardır. Daha sonra öğrencilerle işbirliği yaparak her yıl hem sanatsal hem de pedagojik açıdan daha iyiye şekillenmiştir. Örneğin; Hollanda'da Tone Tellegen'in kaleme aldığı çocuk hayvan hikayelerinin öğrenciler tarafından oynanması toplumsal meseleleri vurgulamak için kullanılmıştır (Heikkinen, 2016).

Dramanın öğrenme potansiyeli, rolün, mekânın, zamanın ve olay örgüsünün estetik olarak ikiye katlanmasında yatmaktadır. Ayrıca drama aktivite türleri arasında kısa oyunlar, okuyucu tiyatrosu, simülasyonlar, denemeler, yeniden canlandırma, rol oynama, koro okuma ve öğrencileri kendi öğrenmelerinin eylemine çeken diğer stratejiler yer almaktadır (Turner, 2004). Özellikle sembolik temsilin kullanımı dramanın öğrenme potansiyelinin merkezinde yer alır. Temsil sistemi, Jerome Bruner tarafından sembolik (dilsel işlevle ilgili), ikonik (görsel veya grafik işlevle ilişkili) ve ifade edici (aktif, icra edici işlevle ilişkili) olarak tanımlanmıştır (Heikkinen, 2016).

Sembolik temsili kullanma konusunda ABD'de bir okulda öğretmen sınıf içinde mahkeme sürecinin işleyişini öğrencilere yeniden canlandırma yolu ile drama etkinliği ile göstermek istemiştir. En başta öğretmen öğrencilerle mahkemeyi canlandırmaları için üç türlü bir tartışma etkinliği gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere avukat veya yargıç rolleri verilmiştir. İlk olarak öğrencilere yapılacak sınavda yararlı olabilmesi için mahkemelerde daha önce yaşanmış vaka örneklerini canlandırmışlardır. Diğer öğrencilerde sözlü tartışmayı dinlemişler ve notlar almışlardır. Böylece öğrenciler akranlarını izleyip onlardan öğrenirken sözlü tartışma becerilerini geliştirme fırsatına da sahip olmuşlardır. İkinci olarak, öğrenciler yasal sorgulama sırasında yaşanan tartışmaları izleyerek olaylara eleştirel bakış açısıyla bakma fırsatı elde etmişlerdir. Üçüncü olarak öğrenciler bireysel özgürlükler ve medeni haklarla ilgili tarihi vakalara odaklanmışlardır. Yapılan bu çalışma sonucunda öğrenciler sınavın medeni haklar ve medeni özgürlükler bölümünde daha başarılı oldukları, otantik becerilerinin geliştiği, katılımın arttığı, yazılı ve sözlü iletişim becerilerinin geliştiği ve eğlenceli bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Piper & Neufeld-Kaiser, 2018).

Mahkeme simülasyonlarını yeni bir öğretim stratejisi olarak denemek isteyen öğretmenlere şu tavsiyelerde bulunulabilir:

Mahkeme simülasyonunu mümkün olduğu kadar gerçekçi kılmak için avukat ve yargıç olarak görev yapan ebeveynler sınıfa dahil edilebilir.

Yargıçları canlandıranlar cübbe kıyafeti giyebilirler.

Öğrencilere resmi olarak sözlü tartışmaya nasıl başlayacaklarını ve mahkemeye nasıl hitap edecekleri öğretilir.

Sınıf ortamına mahkeme görüntüsü verilebilir.

Mahkeme simülasyonu için güncel bir olay tercih edilebilir.

Simülasyonlar yoluyla öğrencilerin kamu hizmetine katılmaları için alanlar sunmak, iş birliği içinde çalışmalarını sağlamak öğrencilerde problem çözme becerilerinin gelişimine katkıda bulunulabilir. Aynı zamanda alternatif bakış açılarını dinleme, fark yaratma, başkalarının hakları ve refahı için endişelenme, sosyal sorumluluk sahibi olma, sivil ve siyasi eylemlere kişisel olarak katkıda bulunma, kendi çıkarları ile kamu yararı arasında makul bir denge kurma hukukun üstünlüğüne saygı gösterme gibi yetkinlikleri de geliştirebilir. Böylece ulusların özgürlük deneyimini korumak ve geliştirmek, sonraki her nesil için olumlu bir transfer niteliğinde olabilir. Bu zorluğun aşılmasında hiçbir meslek, Türkiye’de yer alan okullardaki sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha merkezi bir rol oynayamaz.

Hem öğretmenin hem de öğrencilerin belirli konuları veya temaları keşfetmek için farklı rollere girip çıktıkları eğitim ortamlarında drama çalışmaları gerçekleştirilebilir. İnteraktif, somutlaştırılmış drama çalışmasında, akademik bilgiyi drama çalışmasına dahil ederek bireysel ve kolektif yansıtma öğretimle iç içe geçirilebilir. Akademik bilginin bu şekilde birleştirilmesi, öğrencilerin konu hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olabilir. Drama doğrusal olmayan bir yapıya açıldığı için çoklu bakış açılara ve zamanda ileri geri gitmeye izin verir. Öğretmenin seçtiği hareket noktasından itibaren süreç, kolektif bir anlatının başarılı bir şekilde oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bir şiir, bir gazete manşeti, birkaç önemli belge veya bir tablo başlangıç noktası olabilir (Heikkinen, 2016).

İsveç'teki bir ortaokulda öğretmen sosyal bilgiler öğretim programında yer alan demokrasi, göç ve vatandaşlık eğitiminde eleştirel düşünceye odaklanan bir drama gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler, tren kompartımanını simgeleyen sandalyelerin üzerinde gözleri kapalı bir araya toplanmışlardır. Yeni bir ülkeye yaklaşan mülteci rolünde olan öğrenciler yeni ülke hakkında duydukları harika şeylerin hayalini kurmaktadır. Drama pedagogu ve yurttaşlık öğretmeni de şapka ve palto giyerek iki gümrük memuru rolünü üstlenmişlerdir. Uyuyan mültecileri (rol öğrencileri) uyandırmak için sert seslerle 'anlamsız' konuşmaktadırlar. Yolcuların ayağa kalkmasını ve hareket etmesini sağlamak için sandalyeleri kuvvetle çekmektedirler. Mülteciler ayrıştırılmakta ve farklı yönere gönderilmektedirler. Halen gümrük görevlisi olarak görev yapan drama pedagogu, jestlerle ve anlamsız konuşmalarla nasıl ayakta durmaları veya oturmaları gerektiğini göstererek, emirlere uymayanları beklemektedir. Öğrencilerin bazıları itaat ederken bazıları biraz oyalanmakta ve gülmektedir. Mülteci rolünü üstlenen öğrencilerin karşılanmaları pek de hayal ettikleri gibi olmamıştır. Nezaket ve çikolata neredeydi? Neden güzel spor sahaları gösterilmemişti? Yolcular hem şaşırdılar hem de hayal kırıklığına uğradılar ama ne yapabilirlerdi? Bu küçük drama çalışması İsveç'teki bir ortaokuldaki eğitim girişimine dayanmaktadır. Devam eden mesleki gelişim programının bir parçası olarak, bir sosyal bilimler öğretmeni, yerel bir Kültür Okulundan bir drama pedagogunu sınıfında ders vermesi için davet etmiştir. Amaç demokrasi temalı yurttaşlık eğitimi derslerinde dramayı uygulamaktır. Söz konusu ortaokul, ağır sanayi ile karakterize edilen bir kasabada bulunmaktadır. Son yıllarda İsveç'e çok sayıda mülteci gelmektedir. Bu kasaba da dahil olmak üzere İsveçliler ile göçmenler arasında gerilimler yaşanmaktadır. Bu bağlamda yurttaşlık öğretmeni demokrasi ve insan haklarına ilişkin sorunları ele almak için dramayı kullanmaya karar vermiştir. Ayrıca öğretmen süreç draması gibi estetiği öğretimine nasıl entegre edebileceği hakkında daha fazla bilgi edinmek istemiştir. Öğrenciler için ise süreç drama çalışmalarına katılmak tamamen yeni bir deneyimdi. Mevcut sosyal sorunlar, tüm öğrencilerin öngörülemeyen bir gelecekte göç ve iklim değişikliği gibi büyük, karmaşık sorunları ele almaya hazırlanma ihtiyacını vurgulamaktadır. Bununla birlikte, demokratik değerleri teşvik ederken bağımsız ve eleştirel düşünme ideallerini olumlu bir öğrenme atmosferinde birleştirmek her türlü öğretim için bir zorluktur; bu ikilem, sosyal bilgiler öğretiminde süreç draması kullanıldığında gün yüzüne çıkabilir (Hallgren & Österlind, 2019).

Drama da öğretmen öğrencilerle birlikte rol alabilir. Öğretmenin bir rol üstlenmesi dramanın içinden yer almasına olanak sağlar. Öğretmen, öğrencilerin çoğunlukla kolektif rolünü destekleyen veya zorlayan bir rol seçerek daha derin bir öğrenme sürecini kolaylaştırabilir. Bu tür rol öğretimi, öğretmenin oyuncu olmasını gerektirmez. Bu sadece öğretmenin, öğrencilerin rolleri

ve mevcut tema ile ilgili olarak yararlı olan bir rol tutumu benimsemesini gerektirir (Bowell & Heap, 2013). Bu durum öğrencilerin hayatın nasıl dönüşüme uğrayabileceğini bilmelerine ve öğrenmelerine yardımcı olabilir. Hem dramayı hem de dünyayı sosyal olarak inşa etmede her insanın diğerini nasıl etkilediği bilinmelidir.

Drama eğitiminin, kültür, eğitim ve sanatta temsil edilen insanlık durumuna duyarlı eğitimi teşvik ettiği yönündedir. Aynı zamanda çocuklara kendi kültürel geçmişlerinin yanı sıra diğer insanların kültürleri üzerinde düşünmeyi öğretmenin gerekliliğini de vurgulamaktadır. Bu tür drama, bilginin üretilme yollarını, katılımcıların kişisel, sosyal, kültürel, eğitimsel ve politik anlam yarattıklarının üzerinde durmaktadır. Drama dikkatli planlamaya dayalı olarak gelişen, gelişen bir olayı başlatan yenilikçi bir öğretim biçimidir. Dramanın eğitimde kullanılması, daha geleneksel eğitim aktivitesinden daha eğlenceli bir kurgusal aktiviteye geçişi ifade eder. Öğrencilerin metin tüketicisi olmaktan ziyade metin yaratıcısı olmalarına olanak tanır. Akıllıca kullanıldığında farklı öğrenmeyi teşvik etme potansiyeli vardır (Heikkinen, 2016).

Drama stratejisi öğrencilerin konu içeriğine ilişkin farklı bakış açılarına somutlaştırma ve duygusal erişimi mümkün kılabilir. Tüm öğrencilerin kendi istedikleri düzeyde aktif olmalarına olanak tanıyan etkileşimli ve fiziksel bir alan yaratabilir. Drama kullanımı yoluyla öğrencilerde katılım, işbirliği, problem çözme ve karar verme becerileri gelişebilir (Gay & Hanley, 1999). Bu öğretim tarzı, rol alma ve tartışmalarla birlikte 'etkinleştirme öğretimi' olarak adlandırılır. Ayrıca demokratik yeterliliğin gelişimi ile güçlü bir şekilde ilişkilendirilebilir (Martens & Gainous, 2013).

Dramanın öğrencilerde eleştirel düşünmeyi teşvik ettiği, kültürel ve sosyal geleneklerin anlaşılmasını derinleştirdiği belirtilmektedir. Dramanın düşünmeyi teşvik etmesi bir toplum duygusunun geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Drama ile anlam yaratmak büyük ölçüde aktif, işbirlikçi ve demokratik bir süreci içerisine alır. Yurttaşlık eğitiminin temel amacı öğrencilerin tartışma ve müzakere etme becerilerini geliştirmektir. Drama açıkça kişinin kendisinin ve diğer insanların düşünce ve duygularına yaratıcı bir sıçrama yapmasını sağlayacak koşulları yaratabilen bir stratejidir. Bunların hepsi eğlenceli bir çerçevede gerçekleşmektedir (Heikkinen, 2016). Böylece öğrenciler sosyal bilimler alanındaki konulara ilişkin bilgi ve anlayışlarını kültürel kimlikleriyle açıklamak yerine küresel yurttaşlar olarak farklı bakış açılarıyla değerlendirebilirler. Örneğin; İskandinav ülkelerinden 14 yaşındaki öğrencilerle yapılan geniş ölçekli bir çalışmada, öğrenciler 'sosyal adalete' değer verdiler ve iyi 'vatandaşlık bilgisi ve becerileri' sergilemişlerdir. Ancak öğrencilerin siyaset hakkındaki bilgileri ve politik olarak analitik olma yetenekleri sosyo-ekonomik geçmişleriyle örtüşmediği görülmüştür (Schulz, Ainley, Fraillon, Kerr & Losito, 2010).

Drama ile öğrenciler hükümetin işleyişini, siyasetin yapısını, siyasi olarak tartışılmalı konuları öğrenebilirler. Bu bağlamda öğretmen öğrencilerin kendi toplumlarında hükümetin oynadığı rolü daha iyi anlamaları için dönemin başında her öğrenciden hakkında daha fazla bilgi edinmek istedikleri kritik konuların bir listesini vermelerini istenmiştir. Öğrencilerin listelediği konular arasında, polise ve cezaevlerine fon sağlanması konusunda kimin karar verdiğini anlama, Wisconsin şehrinde yaşanan polis vahşeti olayı, yeni bir çocuk gözaltı merkezinin inşası, şehirdeki suda bulunan yüksek kurşun oranını anlamak ve çevresel adalet konularıdır. Bu konuları ele alırken öğretmen öğrencilere önerilen yasa tasarılarını nasıl okuyup araştıracaklarını ve hangi seçilmiş yetkililerin bu tür yasa tasarılarını etkileme gücüne sahip olduğunu belirlemeyi somut bir örnek üzerinden göstermiştir. Bu sayede öğrenciler, eyalet temsilcilerinin uyuşturucu rehabilitasyonu üzerine bir yasa tasarısı önerme sürecinde olduğunu keşfetmişlerdir. Öğrenciler yasa tasarısını hazırlayan temsilcilere sadece mektup yazmakla kalmamıştır. Aynı zamanda temsilcilerle yüz yüze konuşmanın mümkün olup olmadığını da sormuşlardır. Bunu kolaylaştırmak için öğretmen eyalet temsilciliğine ulaşip konuyu tartışmak için konuk konuşmacı olarak sınıfa davet etmiştir. Temsilcinin ziyaretinden sonra, öğrenciler uyuşturucu rehabilitasyonu ile ilgili girişimler hakkında bilgi edinmişlerdir. Öğretim programında bu konuyu merkeze alan öğrenciler mevzuatı okuma, kimin yasa yazıp yasa çıkardığını anlama, bireylerle

nasıl iletişim kuracaklarını öğrenme, topluma hizmet etmeyen sistemleri belirleme gibi yeni beceriler kazanmışlardır (Allen, 2023).

Diğer bir örnekte ise siyasi olarak tartışmalı bir konu olan Westboro Baptist Kilisesi'nin bir askerinin cenazesinde gösteri yapmasıyla ilgili bir davanın sınıf içinde simülasyonu gerçekleştirilmiştir. Westboro protestocuları hakkında konuşulmuştur. Protestolar sırasında çekilen resimler öğrencilerle birlikte yorumlanmıştır. Westboro protestosuna izin verilmesi için görevlendirilen öğrenciler ifade özgürlüğünü korumanın önemi için mücadele etmek için, protestoya karşı olarak görevlendirilen öğrenciler ile tartışmaya girmişlerdir. Öğrenciler bu çalışmada mahkemenin ifade özgürlüğü hakkını nasıl genişlettiği, sınırladığı, netleştirdiği, yargıçları ikna etmek için neye izin verilip neye izin verilmediğini görmüşlerdir. Çalışma sonucunda öğrencilerde analitik düşünme, empati, iletişim, eleştirel düşünme ve özgürce kendini ifade etme gibi becerilerinin geliştiği tespit edilmiştir (Piper & Neufeld-Kaiser, 2018). Görülmektedir ki öğrenciler drama ile tutumları, değerleri ve inançları doğrudan kurgusal gerçeklik yoluyla keşfedebilirler. Tartışma kurgusal ve 'gerçek' dünya arasında ilerlediği için, oyuncular 'başkalarının duymak istediklerini değil, kendi düşündüklerini söyleme ve düşünme şansına ve güvenine sahip olduklarını' ifade etmişlerdir (Heikkinen, 2016).

2. Grafiti Sanatıyla Yurttaşlık Eğitimi

Yurttaşlık eğitimi aktif, yaratıcı ve deneyimsel öğrenmeyi savunur. Bu bağlamda sanat, toplumsal sorunları keşfetmek için sözel olmayan bir mekanizmada kişisel görüşü, duyguları ifade etmek ve iletmek için görsel bir dil sağlayan etkili ve ilgi çekici bir araç olabilir. Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi yapılacak çalışmalara yeni yanıtlar bulmak açısından önemlidir. Sanatsal süreç bu kapasiteyi geliştirerek sahiplenme ve sorumluluk duygusunu teşvik eder. Belirli bir konuyla ilgili bir sanat eserini görmek, farkındalık yaratmanın ve tartışmaya teşvik etmenin etkili bir yolu olabilir.

Sanat, belirli bir konuda bireye duygusal bir boyut kazandırarak öğrenme deneyimlerini zenginleştirme gücüne sahip olabilir. Yurttaşlık kapsamındaki temel kavramlar sanat yoluyla araştırma için geniş temalara dönüşerek konuya yönelik kişisel etkileşimi artırarak, ilgi çekici hale gelebilir. Böylece bireyde yaratıcılığı ve sanatsal becerilerin gelişimini teşvik ederek motivasyonu potansiyel olarak artırabilir. Sanat bireylerin hem kendileri hem de yaşadıkları dünya hakkındaki fikir ve duygularını ifade etme konusunda bilgilerini, anlayışlarını ve özgüvenlerini geliştirmeye teşvik edebilir. Sezgisel yanıt vermek, hafızadan, hayal gücünden, gözlemden ve ilk elden deneyimlerden yararlanmak fikirleri keşfetmek, ifade etmek, iletmek ve kişisel bir yanıt oluşturma konusunda bireylere yarar sağlayabilir (SCOTENS, 2008).

Eğitimde yaygın bir yaklaşım olan sanatı dekoratif ve eğlendirici olarak konumlandırarak öğrencilerde merak ve eleştirel düşünmeyi sağlayarak belirli hedeflere ulaşmak için yenilikçi öğrenme sürecini karakterize edebilir (Winner, Goldstein, T & Vincent-Lancrin, 2013). Sanatsal öğrenme süreci, kişinin dönüşümsel bir süreçle anlamla yeni bir ilişki kurması olarak tanımlanabilir. Kişi kendine, gerçekliğe, diğer insanlara, doğaya ve genel olarak hayata dair yeni bakış açıları kazanabilir (Heikkinen, 2016).

Bireylerde bakış açılarını değiştirme gibi sanatsal teknikler veya yaklaşımlar, yeni düşüncelerin ve revize edilmiş eylemlerin yolunu açabilir. Sanatla çalışmak, demokratik eylemlerin ifadesi olduğu, sınıfta içerisinde ifade özgürlüğünün bir insan hakkı olduğu bir alan sağlayabilir. Sanat eğitimi, belirli bir sanat formunda daha yetenekli olmak gibi farklı türde öğrenmelere yol açabilir. Sanat yoluyla eğitim ise belirli konular, kavramlar veya temalar hakkında anlayış geliştirmek veya genel akademik becerileri geliştirebilir (Hallgren & Österlind, 2019).

Sosyal bilgiler dersinde öğretmen protesto konusunu ele almak için derin bir sorumluluk hissetmiştir. Bunun sebebi de silahsız bir siyah olan Dontre Hamilton'ın polis tarafından öldürülmesinin ardından şehirde günlerce süren protestolar patlak vermiştir. Kitlesele protestolara

yanıt olarak, birçok işletme şehrin dört bir yanında pencerelerini ve kapılarını kapatmıştır. Öğretmen toplumdaki polis şiddetinin sonuçlarını işlemek için grafiti sanatından yararlanmaya karar vermiştir. Derste ilk olarak protestolar hakkında bir sınıf tartışması yapılmıştır. Öğretmen öğrencilerden protestolara tepki olarak toplumda gördükleri grafiti resimlerini getirmelerini istemiştir. Ertesi gün grafitide görülen şu temalar tartışılmıştır: Bu grafiti hangi duyguları uyandırıyor? Sanatçı mesajı iletmek için hangi stratejileri kullanmıştır (ör. boyut veya renk)? Bu grafiti ne mesaj veriyor? Bu sorular aracılığıyla, şiddetin travmasını iyileştirmek için toplum olarak atılabilecek potansiyel eylem adımları tartışılmıştır. Öğrenciler yapılan bu çalışmayı ilgi çekici ve eğlenceli bulduklarını, ders kitaplarında konuyla ilgili okumuş oldukları kitap bölümünden daha fazla bilginin hafızalarında kaldığını belirtmişlerdir (Allen, 2023). Görülmektedir ki grafiti sanatı toplumun olumlu ve olumsuz yönlerini, daha iyi bir geleceğin nasıl elde edilebileceğini dikkate alarak toplum için geleceğe yönelik bir vizyonunu yansıtabilir (SCOTENS 2008).

2. Müzikle Yurttaşlık Eğitimi

Günümüzün dijital çağında müzik her zamankinden daha erişilebilir hale gelmiştir. Dijital platformlar müzikle, podcast'lerle ve kültürel içerikle bağlantı kurma biçimimizde devrim yaratarak bize yeni seslere, seslere ve görüşlere açılan bir kapı sunmuştur. Bu yeni keşfedilen erişilebilirlik yalnızca bireylerin ufkunu genişletmekle kalmamış, aynı zamanda etrafımızdaki dünyayı daha derinlemesine anlaşılmasını da sağlamıştır. Dahası, müzik endüstrisinin kendisi de müzik eğitimini zenginleştirerek, gelecekteki kariyerleri beslemek için sayısız fırsat sunan derin bir dönüşüm yaşamıştır (Music Mark Annual Conference, 2023).

Öğrencilerin 21. yüzyılda verimli bir şekilde çalışması ve ihtiyaçları olan birçok şeyi müzik aracılığıyla öğrenebilirler. Müzik öğrencilerde hem işte hem de hayatta başarılı olabilmeleri için gereken becerileri ve gelişimleri sağlayabilir. Becerilerin kaliteli ve kapsamlı bir şekilde öğrenciler tarafından kazanılması müzik ile gerçekleşebilir. Bu becerilerin öğretilmesi sağlıklı eğitim uygulamalarının bir parçası olmakla birlikte, bilinçli olarak bu becerileri nasıl öğretileceğinin ve güçlendirdiğinizin farkında olmak, müziğin önemini çocuğun bütünsel eğitiminin önemli bir bileşeni olarak görmesine yardımcı olabilir.

Öğrencilere becerilerin kazandırılması sağlıklı eğitim uygulamalarının bir parçası olmakla birlikte, bilinçli olarak bu becerileri nasıl öğretileceğinin ve güçlendirdiğinizin farkında olmak, müziğin önemini çocuğun bütünsel eğitiminin önemli bir bileşeni olarak görmesine yardımcı olabilir. Bundan dolayı öğretmenler müzikle öğrencilere yurttaşlık becerilerini kazandırırken etkili bir şekilde çalışmalı, performanstan önce küçük detayların provasını yapmalı ve bunu yaratıcı bir şekilde gerçekleştirmelidir. Öğretmenler ayrıca eleştirel düşünmeli ve tüm temel hususların zamanında halledilmesini sağlayacak şekilde çalışmalarını planlamalı ve önceliklendirmelidirler. Ayrıca öğretmenlere performansı geliştirmek ve ihtiyaç duyulabilecek uyarlamaları yapmak için yeterli zaman tanınmalıdır (Brownell, 2017). Bu bağlamda günümüzün önemli sorunlarından olan ırklar arası ilişkilere değinmek için öğretmen tarih dersinde Kendrick Lamar'ın To Pimp A Butterfly albümünü kullanmaya karar vermiştir. Albümdeki şarkılar, genel olarak ırklar arası ilişkilere farklı şekillerde değinmektedir. Her şarkının ele aldığı konuya genel bir bakış için şarkılar; müzik videosu, birincil kaynak belge, şarkı sözü ve resim şeklinde analiz edilmiştir. Örneğin, "King Kunta" şarkısı, Kunta Kinte'nin mirasını ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Siyahların genel azmini tartışmaktadır. Öğrencilere, şarkı ile ilgili şu sorular yöneltilmiştir: (1) Şarkıya bakıldığında, Kendrick Lamar Amerika'daki Siyah erkeklerin tutumunu nasıl tarif ediyor? (2) Şarkıya göre Kral Kunta'nın kim olduğunu düşünüyorsunuz? Öğrenciler vermiş oldukları cevapları küçük gruplar halinde tartışmışlardır. Öğrenciler yapılan bu etkinlik sayesinde sorgulama, yaratıcılık, derinlik ve duygusalılık gibi yetkinlikler kazandığı belirlenmiştir (Allen, 2023).

Müzik öğrencilere sosyal ve duygusal refahı, sorumluluk duygusunu, güçlü karakteri, uyum sağlamayı ve güçlü bir iş ahlakını teşvik eden temel becerileri geliştirme fırsatı sağlayabilir.

Müzik, öğrencilerde merakı, inisiyatif, yurttaşlık bilincini, kararlılığı ve liderliğin yanı sıra sosyal ve kültürel farkındalığı da uyandırır. Müzik yalnızca müzik öğretim programındaki becerileri öğretmekle kalmaz, aynı zamanda diğer disiplinlerde öğretilen becerileri de kapsar. Artan kişisel disiplin, sorumluluk, iş birliği, takım çalışması ve liderlik gibi beceriler müzikle öğrenilebilir, geliştirilebilir ve beslenebilir. Müzik, öğrencileri müziği paylaşarak topluma hizmet eder. Bu tür performanslar aracılığıyla toplumun inşasını deneyimleyebilirler. Müzik etkinlikleri, herkesin yararına olacak şekilde okul ve toplum arasındaki bağların kurulmasına ve güçlendirilmesine yardımcı olabilir (Brownell, 2017).

Müzikle öğrencilere problem çözme yoluyla demokratik yaşamın ilke ve süreçleri arasında bağlantı kurmaları için ilgili ve motive edici fırsatlar sağlanabilir. Toplumsal meseleler konusunda işbirlikçi ve problem çözme becerileri kazanan öğrenciler, zaman içinde sürdürülecek uzun vadeli farklar yaratmayı öğrenirler. Bir grup olarak çalışmanın avantajlarını, kamu politikalarının insan yaşamları üzerindeki etkisini ve yerel yönetim ile toplum politikalarının inceliklerini ilk elden öğrenirler. Başkaları için empati ve şefkat geliştirirken aynı zamanda adalet, çeşitlilik, fırsat, eşitlik ve kamu yararı gibi soyut kavramlar hakkında ilk elden bilgi edinirler (NCSS, 2013).

Müzik öğrencilerde empatiyi geliştirir. Müzik çalışmak öğrencilere yeni dünyalar açar, onları başka türlü asla bilemeyecekleri kültürlerle, insanlarla ve fikirlerle tanıştırır. Müzik çalışmaları öğrencilerin yaşadıkları dünyaya bakış açısını genişletir. İnsanları neyin motive ettiğini anlamayı, ilişkiler kurmayı, başkalarıyla ilgilenmeyi öğrenirler. Bunun sonucunda daha düşünceli iletişimciler haline gelirler. Müzik öğrencilerde iletişim becerisini geliştirir. Bu sadece performans yoluyla kazanılan özgüvenin bir sonucu değildir. Başarılı sanatçılar aynı zamanda iyi dinleyicilerdir. Sadece duymakla kalmazlar aynı zamanda nüansları ve sessizlikleri dinlemeyi de öğrenirler. Etkili iletişim iki yönlü bir süreçtir. Gerçekten dinlemeyi öğrenmek çok önemlidir (Brownell, 2017). Bu ve daha pek çok nedenden ötürü, yurttaşlık öğrenimini her sınıf seviyesindeki tüm öğrenciler için eğitimin temel amacı olarak yeniden canlandırmada öğretmenler hip-hop'u kullanabilirler.

Hip-hop, sosyal bilgiler öğretiminde geniş bir potansiyele sahiptir. Hip-hop şarkı sözlerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılması öğrencilerin derse katılımını artırdığı, yurttaşlık bilgi ve becerilerini geliştirdiği ifade edilmiştir (Allen, 2023). Hip-hop, sosyal adalete yaptığı vurgu nedeniyle ezilenlerin tarihlerini ve kimliklerini merkeze alarak özgürleştirici eğitim uygulamasıyla ilişkilendirilebilir (Chang, 2007). Hip-hop sosyal eyleme, özgürleştirici anlayışa ve bilgiye vurgu yapar. Hip-hop toplumdaki yürürlükte olan baskıcı sistemlerin anlaşılmasında ve bu sistemlerden kurtuluşa giden bir yol olabileceği savunulmaktadır (Emdin & Adjapong, 2018). Bu nedenle hip-hop pedagojisi, eğitim yoluyla öğrencileri eleştirel düşünmeye teşvik ederek özgürleştirici bir bakış açısı kazandırabilir (Allen, 2023).

Müzik öğrencilere eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri için sayısız fırsat sağlayabilir. Bunu gerçekleştirirken de öğretmenler öğrencilere bir müzik notasının çeşitli bölümlerini analiz edebilme, aynı zamanda "büyük resmi" anlamak ve takdir etmek için bu parçaları sentezleyebilme ve bu parçaları yeni bir bütün halinde birleştirebilme konusunda yardımcı olabilirler. Öğretmenlerde müzikle eğitim gerçekleştirirken ayrıca eleştirel düşünmeli ve tüm temel hususların zamanında halledilmesini sağlayacak şekilde çalışmalarını planlamalı ve önceliklendirmelidirler. Ayrıca öğretmenlere performansı geliştirmek ve ihtiyaç duyulabilecek uyarlamaları yapmak için yeterli zaman tanımalıdırlar (Brownell, 2017).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İsveç, ABD, Hollanda ve İskandinavya'da yapılan çalışmalarda drama, müzik, grafiti gibi sanat dallarıyla öğrencilerin deneyim geçirmeleri sonucunda yurttaşlık eğitimi için gerekli olan bilgi ve becerileri kazanabilecekleri belirlenmiştir. Aynı zamanda sanat dallarıyla gerçekleşen yurttaşlık eğitimi ile öğrencilerin sosyal katılım, problem çözme, iş birliği, yeniden düşünme, empati ve iletişim becerilerinin geliştiği tespit edilmiştir. Vladimirov (2015) tarafından yapılan

çalışmada dramanın öğrencilerde empati ve adalet gibi yurttaşlık duygularını geliştirdiğini belirtmiştir. Szauder (2000) yapmış olduğu çalışmada dramanın öğrenci katılımını ve çalışma motivasyonunu artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Kana & Aitken (2007) eleştirel düşünme ve sosyal adalet üzerine yaptıkları bir araştırmaya göre, dramadaki etkileşimin yarattığı bağlılık, empati, sosyal ve kültürel dışlanma gibi konuların öğrenciler tarafından daha derin anlaşılmasını sağladığı tespit edilmiştir. Stern & Seifert (2009) tarafından yapılan çalışmada sanatın bireylere yurttaşlık katılımı öğretmede, toplumu birbirine bağlayıp inşa etmede, sosyal uyumu ve kültürel canlılığı teşvik etme de stratejik olarak kullanılabilirliği belirtilmiştir. Barber (2013) yapmış olduğu çalışmada sanat ile yurttaşlık katılımı arasında pozitif bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Matarasso (1997) sanata katılımın sosyal etkisine ilişkin çalışmasında sanatın sosyal etkiye sahip olduğu alanları vurgulamıştır. Bu alanların kişisel gelişim, toplumun güçlendirilmesi, yerel imaj, kimlik, hayal gücü, vizyon ve sosyal uyum olduğunu belirtmiştir. SCOTENS (2008) grafiti sanatının toplumdaki bireylerin politik ve sosyal görüşlerini dile getiren bir sanatsal ifade biçimi olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda çalışmada grafiti sanatı ve duvar resimleri Kuzey İrlanda'da her yerde bulunması yurttaşlık eğitimi için gerekli olan birey ve toplum konularını ele almaya başlamak için güçlü bir araç haline gelebileceği ifade edilmiştir. Auh, Im, Kim & Hwang (2021) çalışmada müziğin öğrencilere sosyal beceriler, iş birliği ve kendi kültürlerinin ötesinde başka bir kültürü tanıma gibi fırsatlar sunduğu belirlenmiştir. Sonuçlar araştırma sonucuyla benzer niteliktedir.

Öğrencilerin yurttaşlık becerilerini edinebilmeleri için drama, müzik ve grafiti sanatı kapsamlı bir şekilde öğretim programının parçası olması sağlanabilir. Öğretmenler öğrencilerde yurttaşlık becerilerini genişletmek için drama, müzik ve grafiti sanatı gibi alanlarda mesleki gelişimi sağlayıcı faaliyetlere katılabilirler. Sanat dallarıyla yurttaşlık eğitimi gerçekleştiğinde toplumsal öneme sahip konularda düşünceli, esnek ve yaratıcı bir şekilde ilgilenebilecek öğrencilerin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Öğretmenler yurttaşlık eğitimi fikrini genişletmek için sanatı kullandıklarında hem öğrenciler hem de toplum için sağlanabilecek yararların farkına varabilirler. Çalışma yurttaşlık eğitiminde drama, müzik ve grafiti sanatının kullanılmasına yönelik yapılacak araştırmalara kaynak teşkil edebilir.

Etik Beyan

“Yurttaşlık Eğitiminde Sanat Dalları” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır. Makale, Etik Kurulları Yayın Etiği Komitesinin (Committee on Publication Ethics-COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that they have no competing interest.

Financial Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA/ REFERENCES

- Allen, K. R. (2023). Activating Hip-Hop Pedagogy in the Social Studies Classroom. *Social Education*, 87(3), 172-177.
- Auh, Y., Im, M., Kim, C., & Hwang, S. E. (2021). Educating Global Citizenship in a Changing World via After-School Music Program in Korea. *Pedagogical Research*, 6(4).
- Barber, B. R. (2013). *Dysfunctional Nations, Rising Cities. If Mayors Rules the World*. New Haven, CT: Yale University Press, 273-294.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom. 1991 ASHE-ERIC higher education reports*. ERIC Clearinghouse on Higher Education, The George Washington University, One Dupont Circle, Suite 630, Washington, DC 20036-1183.
- Bowell, P., & Heap, B. S. (2013). *Planning process drama: Enriching teaching and learning*. Routledge.
- Brame, C. (2016). *Active learning*. Vanderbilt University Center for Teaching.
- Bransford, J.D., Brown, A.L., & Cocking, R.R. (1999). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*. Washington, D.C.: National Academy Press.
- Brophy, J., Alleman, J., & Knighton, B. (2008). *Inside the social studies classroom*. Routledge.
- Brownell, M. (2017). [<https://kansasmusicreview.com/2017/07/03/music-education-and-21st-century-skills/>] 19.09.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Chang, J. (2007). *Can't stop won't stop: A history of the hip-hop generation*. St. Martin's Press.
- Emdin, C., & Adjapong, E. S. (Eds.). (2018). *# HipHopEd: The compilation on Hip-hop education: Volume 1: Hip-hop as education, philosophy, and practice* (Vol. 1). Brill.
- Gay, G., & Hanley, M. S. (1999). Multicultural empowerment in middle school social studies through drama pedagogy. *The Clearing House*, 72, 364-370.
- Hallgren, E., & Österlind, E. (2019). Process drama in civic education: Balancing student input and learning outcomes in a playful format. *Education Sciences*, 9(3), 231.
- Heikkinen, H. (2016). Drama and citizenship-devised drama for education. *JSSE-Journal of Social Science Education*, 32-39.
- Heikkinen, H., Lindfors, E. (2012). Taidekasvatus –ajattele toisin! Kasvatusopillinen aikakauskirja, 2012 (2); 123–125.
- Howlett, C. F. (2007). Guardians of the past: Using drama to assess learning in American history. *Social Education*, 71, 304-307, 331.
- Kana, P., & Aitken, V. (2007). “She didn't ask me about my grandma” Using process drama to explore issues of cultural exclusion and educational leadership. *Journal of Educational Administration*, 45(6), 697-710.
- Lindström, L. (2012). Aesthetic learning about, in, with and through the arts: A curriculum study. *International Journal of Art & Design Education*, 31(2), 166-179.
- Martens, A. M., & Gainous, J. (2013). Civic education and democratic capacity: How do teachers teach and what works? *Social science quarterly*, 94(4), 956-976.

Matarasso, F. (1997). Use or ornament. *The social impact of participation in the arts*, 4(2), 34-41.

Music Mark Annual Conference (2023) Empowering Students through Digital Music and Global Citizenship. [https://www.musicmark.org.uk/events/music-mark-annual-conference-2023/] 19.09.2023 tarihinde erişilmiştir.

NCSS [National Council for the Social Studies]. (2013). Revitalizing Civic Learning in Our Schools. [https://www.socialstudies.org/position-statements/revitalizing-civic-learning-our-schools] 09.09.2023 tarihinde erişilmiştir.

Nelson, B. (2011). 'I made myself': playmaking as a pedagogy of change with urban youth. *RIDE: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 16(2), 157-172.

Österlind, E. (2015). Drama into the curriculum—Sisyphus' work. *NJ*, 39(1), 3-18.

Paska, L. (2020). Executive director's message: Civic learning: A matter of equity. [https://www.socialstudies.org/presidents-message/executive-directors-message-civic-learning-matter-equity] 11.10.2023 tarihinde erişilmiştir.

Piper, K., & Neufeld-Kaiser, J. (2018). Knowledge in action: Social studies simulations as project-based learning. *Social Education*, 82(1), 30-34.

SCOTENS [The Standing Conference On Teacher Education North And South] (2008). Citizenship Education, Art & Design. [https://scotens.org/citizenship-education-art-design/2008] 11.12.2023 tarihinde erişilmiştir.

Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D., & Losito, B. (2010). *ICCS 2009 International Report: Civic Knowledge, Attitudes, and Engagement among Lower-Secondary School Students in 38 Countries*. International Association for the Evaluation of Educational Achievement. Herengracht 487, Amsterdam, 1017 BT, The Netherlands.

Stern, M., & Seifert, S. (2009). Civic engagement and the arts: Issues of conceptualization and measurement, animating democracy. *A Program of Americans for the Arts*. Retrieved March, 3, 2019.

Szaunder, E. (2000). Redcoats and Patriots--Reflective Practice in Drama and Social Studies. *Research in Drama Education*, 5(1), 120.

Turner, T. N. (2004). *Essentials of elementary social studies*. Boston, MA: Pearson.

Verriour, P. (1994). *In Role: Teaching and Learning Dramatically. The Pippin Teacher's Library*. Pippin Publishing Limited, 380 Esua Park Drive, Markham, Ontario L3R 1H5, Canada.

Vladimirou, I. E. (2015). The civic emotions and participatory drama: children's perspectives on compassion, empathy and justice. Ph.D. Thesis, University of Warwick, Coventry, UK,

Winner, E., Goldstein, T., & Vincent-Lancrin, S. (2013). Art for art's sake. In *The Impact of Arts Education; Educational Research and Innovation*; OECD: Paris, France. 304.